

ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hlavná 110, 042 65 Košice 1

P. O. Box E – 35

PREHEAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie IV./2023
Senát IV

Nález:

spisová značka	IV. ÚS 473/2022
populárny názov	Dovolacie dôvody - nesprávne právne posúdenie
sudca spravodajca	Ladislav Duditš
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	21.03.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	Ak sa najvyšší súd vecne nezaoberal dovolacou otázkou sťažovateľa, ktorú ústavný súd považuje za otázku právnu, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, došlo k porušeniu práva sťažovateľa na prístup k súdu, ktoré je súčasťou práva na spravodlivé súdne konanie, čo vedie ústavný súd k vysloveniu porušenia označeného základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie.
skutkový stav a základné fakty	<p>Sťažovateľ utrpel v roku 2007 pracovný úraz. V dôsledku následkov spôsobených pracovným úrazom mu bol Sociálnou poisťovňou priznaný nárok na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia. Z dôvodu absolvovania amputácie predkolenia v roku 2014 sťažovateľ žiadal Sociálnu poisťovňu o priznanie ďalšej náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia. Rozhodnutím Sociálnej poisťovne z 21. októbra 2014 nebola sťažovateľovi priznaná žiadaná náhrada, pretože sťažovateľ na základe predošlých priznaných nárokov dosiahol maximálny počet bodov pre stratu dolnej končatiny, nebol tu ani dôvod na zvýšenie maximálneho počtu bodov až na dvojnásobok podľa § 10 ods. 4 zákona č. 437/2004 Z. z., ktoré sa odôvodňovalo nemožnosťou sťažovateľa navrátiť sa do pracovného života, keďže v roku 2013 dovŕšil dôchodkový vek.</p> <p>Sťažovateľ 6. mája 2016 podal žalobu na okresnom súde, v ktorej žiadal od žalovanej Sociálnej poisťovne náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia v počte bodov 900, ako aj zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia o 50 % podľa § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. Uznesením okresného súdu z 22. decembra 2016 v spojení s uznesením krajského súdu z 12. júna 2018 bol nárok sťažovateľa na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia postúpený Sociálnej poisťovni, ktorá rozhodnutím z 30. augusta 2018 konštatovala, že sťažovateľ nemá nárok na ďalšiu náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia.</p> <p>Rozsudkom okresného súdu z 9. apríla 2019 bola žaloba v časti nároku na zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia o 50 % podľa § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. zamietnutá, čo okresný súd odôvodnil neexistenciou základu nároku na náhradu spoločenského uplatnenia, o ktorom rozhodovala</p>

	<p>žalovaná Sociálna poisťovňa rozhodnutiami z 15. apríla 2016 a po postúpení veci z 30. augusta 2018, ktorými nedošlo k priznaniu nároku na ďalšiu náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia a ktoré neboli sťažovateľom napadnuté opravným prostriedkom.</p> <p>Na odvolanie sťažovateľa krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie. Napadnutým uznesením najvyššieho súdu bolo dovolanie sťažovateľa odmietnuté v zmysle § 447 písm. f) CSP.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Sťažovateľ rozporuje jednak skutkové, ako aj právne závery všeobecných súdov. V podanom dovolaní sťažovateľ formuloval právne otázky, od ktorých vyriešenia podľa jeho názoru záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu. Namietal tak nesprávne právne posúdenie veci, čo je zákonný dovolací dôvod, preto aj rozsah prieskumu ústavného súdu je nasmerovaný na posúdenie, či zhodnotenie dovolacích otázok najvyšším súdom a odpoveď ním poskytnutá sú dostatočne odôvodnené a nie sú arbitrárne. Dovolací súd vyslovil právny záver, že od vyriešenia sťažovateľom formulovaných otázok nezáviselo rozhodnutie odvolacieho súdu.</p> <p>Podľa § 444 Občianskeho zákonníka sa pri škode na zdraví jednorazovo odškodňujú bolesti poškodeného a sťaženie jeho spoločenského uplatnenia. V zmysle § 4 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z. sa náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia poskytuje jednorazovo. Možno teda konštatovať, že ide o jednorazovú dávku vzťahujúcu sa na jedno poškodenie zdravia. Zákonodarca napriek jednorazovosti tejto dávky počíta s možnosťou postupného prejavovania sa následkov, resp. so zhoršením zdravotného stavu, keď ustanovuje, že poškodenia vzťahujúce sa na jeden orgán sa sčítavajú, pri zhoršení zdravotného stavu sa vykonáva nové bodové ohodnotenie, od ktorého sa odpočíta bodové hodnotenie určené pôvodným lekárskeho posudkom (porov. § 10 ods. 7 a 8 v spojení s § 9 ods. 7 zákona č. 437/2004 Z. z.).</p> <p>V sťažovateľovom prípade sa zdravotné následky spojené s konkrétnym úrazom, ktorý mal za následok jedno poškodenie zdravia (zranenie pravej dolnej končatiny), plynutím času vyvíjali, preto si sťažovateľ uplatňoval svoje nároky postupne podľa rovnakej schémy: po prejavení určitého následku v dôsledku pracovného úrazu mu bol zhotovený lekárskeho posudok ako podklad na žiadosť o priznanie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, ktorý bol adresovaný Sociálnej poisťovni. Takto mu bola postupne priznaná náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia v súčte 900 bodov, teda dosiahol bodové ohodnotenie rovnajúce sa strate dolnej končatiny a nad toto bodové ohodnotenie mu už nemohla byť priznaná náhrada.</p> <p>Následne u sťažovateľa aj skutočne došlo k amputácii končatiny, na toto poškodenie zdravia si rovnako nechal zhotoviť lekárskeho posudok a so svojím nárokom sa obrátil na Sociálnu poisťovňu. V tom čase už mohol predpokladať, že z dôvodu dosiahnutia hranice bodového ohodnotenia 900 bodov, čo je bodové ohodnotenie za stratu dolnej končatiny, jeho žiadosti nebude vyhovené, avšak zároveň žiadal aj o zvýšenie tejto hranice postupom podľa § 10 ods. 4 zákona č. 437/2004 Z. z., čo bola oprávnená požiadavka majúca vplyv na výšku možného základu nároku. Po tom, ako jeho žiadosti nebolo vyhovené, znovu sa obrátil na Sociálnu poisťovňu, toto konanie bolo zastavené pre nedostatok náležitostí. Následne sa sťažovateľ obrátil na súd, kde okrem iného žiadal zvýšenie nároku za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z.</p> <p>Všeobecné súdy (prvoinštančný a odvolací) učinili záver, že u sťažovateľa nie je prítomný základ nároku na zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia. V dovolacom konaní sťažovateľ žiadal o odpoveď na právnu otázku, či základ nároku nemôže predstavovať nárok mu už priznaný.</p> <p>Na jednej strane je nutné akceptovať, že sťažovateľ z dôvodu dosiahnutia zákonného limitu už nemohol byť Sociálnou poisťovňou ďalej odškodňovaný priznaním ďalšej náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia. Na strane</p>

druhej je potrebné zodpovedať, či už priznaná náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia predstavuje základ nároku, resp. či takto poskytnutá náhrada konzumuje aj prípadné ďalšie poškodenia zdravia plynúce z jedného pracovného úrazu a vzťahujúce sa na poškodenie jednej končatiny. Táto otázka predstavuje prvú sťažovateľom formulovanú dovolaciu otázku, ktorou sa dovolací súd meritórne nezaoberal, ale aproboval závery odvolacieho súdu o neexistencii základu nároku, čo bolo podľa názoru dovolacieho súdu výsledkom neunesenia dôkazného bremena sťažovateľa, a konštatoval, že od vyriešenia tejto otázky nezáviselo rozhodnutie odvolacieho súdu.

Vo vyjadrení k podanej ústavnej sťažnosti najvyšší súd uviedol, že sťažovateľ neunesol dôkazné bremeno týkajúce sa preukázania základu nároku, čo indikuje, že preukázanie základu nároku má byť otázkou skutkovou. Podľa názoru ústavného súdu by záver o skutkovom nepreukázaní základu nároku, a tým aj o neunesení dôkazného bremena, bol odôvodnený v situácii, ak by žalobca žiadal o zvýšenie nároku na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. bez toho, aby vedel preukázať akékoľvek priznanie základného nároku za sťaženie spoločenského uplatnenia. V posudzovanej veci však sťažovateľ preukazoval základ nároku lekárskeho posudkom, za ktorý mu však Sociálna poisťovňa nemohla vyplatiť ďalšiu náhradu z dôvodu dosiahnutia maximálneho bodového ohodnotenia. Táto skutková okolnosť nebola sporná. Sporným však ostalo sťažovateľom nastolené právne posúdenie konkrétnej skutkovej situácie, čo je potrebné považovať za základ nároku pre účely zvýšenia podľa § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z., ak k ďalšiemu priznaniu náhrady za stratu spoločenského uplatnenia nemôže dôjsť nie z dôvodov, že by nedošlo k relevantnému poškodeniu zdravia, ale z dôvodu dosiahnutia zákonného limitu na priznanie náhrady.

V rámci druhej dovolacej otázky sa sťažovateľ dopytoval najvyššieho súdu, či by špecifické okolnosti sťažovateľa spočívajúce v dosiahnutí bodového limitu nebolo možné posúdiť ako prípad hodný osobitného zreteľa pre žiadané zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia. Tu možno prisvedčiť záveru najvyššieho súdu, že od vyriešenia tejto otázky nezáviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, keďže dôvodom na zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. je existencia konkrétnych špecifických okolností, zodpovedajúcich v okolnostiach prípadu relatívne neurčitému právnemu pojmu „prípad hodný osobitného zreteľa“, pričom zákonodarca za takúto okolnosť demonštratívne považuje uznanie invalidity. V sťažovateľovom prípade súdy nižších inšancií neposudzovali konkrétne okolnosti z pohľadu, či ten-ktorý konkrétny následok, resp. okolnosť sú natoľko závažné, že odôvodňujú zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, k vecnému posúdeniu sťažovateľom prezentovaných argumentov sa nedostali, pretože z dôvodu svojho záveru o absencii existencie základu nároku ustálili, že nemožno pristúpiť ani k jeho zvýšeniu.

Najvyšší súd ďalej podporne poukázal na svoje rozhodnutie č. k. 3 Cdo 209/2017 z 21. júna 2018, ktoré sa zaoberá spôsobom posudzovania prípadov hodných osobitného zreteľa s akcentom na individuálny prístup k životným potrebám poškodeného. Ide teda o spôsob, ako meritórne posúdiť, či je zvýšenie nároku namieste. Aj tu platí, že u sťažovateľa ani nedošlo k meritórnemu posudzovaniu týchto okolností, čo potvrdzuje záver o tom, že od vyriešenia druhej dovolacej otázky nezáviselo rozhodnutie odvolacieho súdu.

Je samozrejmé, že v prípade kladnej odpovede na prvú sťažovateľovu dovolaciu otázku, by nastúpila potreba posúdenia, ktoré okolnosti v prípade sťažovateľa môžu byť vyhodnotené ako dôvody hodné osobitného zreteľa. Odvolací súd však také posudzovanie nevykonával, preto ani ústavný súd nemôže zaujať záväzný právny názor k možnému riešeniu druhej dovolacej otázky, keďže navyše ide o zhodnotenie konkrétnych okolností špecifických pre každý jednotlivý prípad. To potvrdzuje aj rozhodnutie sp. zn. IV. ÚS 296/2020, podľa ktorého: „Podobne aj určenie zovšeobecňujúceho pravidla, čo možno chápať ako dôvody osobitného zreteľa, ktoré odôvodňujú zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského

	<p>uplatnenia až do maximálnej výšky 50 %, je posudzovaním konkrétnych okolností prípadu. Právnym posúdením je záver o tom, či sú tu zákonné predpoklady na zvyšovanie tejto náhrady. Konkrétny výsledok už nezávisí od aplikácie tej-ktorej právnej normy, ale od vyhodnotenia skutkových okolností na strane poškodeného. Nedostatky v odôvodnení rozhodnutia, ktorým odvolací súd vyslovil konkrétny výsledok, môžu, ako skonštatoval aj najvyšší súd, založiť dovolacie dôvody podľa § 420 písm. f) CSP.“</p> <p>K tretej dovolacej otázke o právnom režime premlčania nároku na zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia ústavný súd rovnako vyjadruje súhlas s názorom dovolacieho súdu, že vyriešenie tejto otázky nebolo určujúcim, resp. rozhodujúcim pre posúdenie sporu sťažovateľa, išlo skôr o podpornú argumentáciu nižších súdov. V tejto súvislosti dovolací súd poukázal aj na svoje rozhodnutie vo veci sp. zn. 1 Cdo 160/2012, v zmysle ktorého nárok na mimoriadne zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia je právom majetkovej povahy a podlieha premlčaniu v zmysle § 106 Občianskeho zákonníka, čím v podstate potvrdil právne posúdenie súdov nižšej inštancie o tom, že nárok na zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v zmysle § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. podlieha režimu Občianskeho zákonníka.</p> <p>Sťažovateľ v tejto časti spochybňuje právne posúdenie odvolacieho súdu, ktoré ale zodpovedá ustálenej praxi dovolacieho súdu, preto v tejto časti závery najvyššieho súdu dávajú sťažovateľovi adekvátnu a riadne odôvodnenú odpoveď na jeho právnu otázku.</p> <p>K ďalšej argumentácii sťažovateľa pričlenennej k tejto otázke (Aj keby bola aplikácia ustanovení Občianskeho zákonníka o premlčaní správna, je potrebné vyriešiť otázku, kedy sa sťažovateľ o škode dozvedel. Súdna prax považuje tento okamih za moment ustálenia zdravotného stavu poškodeného, pričom v prípade sťažovateľa nedošlo k ustáleniu zdravotného stavu skôr, ako po amputácii končatiny, preto by premlčacia doba mala začať plynúť od vystavenia štvrtého lekárskeho posudku zohľadňujúceho amputáciu končatiny, t. j. od 10. septembra 2014.) najvyšší súd nezaujal žiadne stanovisko, pričom z pohľadu ústavného súdu táto argumentácia predbieha závery vyslovené odvolacím súdom a bolo by predčasné sa k nim vyjadrovať v situácii, ak otázka existencie základu nároku nebola adekvátne zodpovedaná, na čo je povolaný práve najvyšší súd.</p> <p>Vzhľadom na to, že najvyšší súd sa vecne nezaoberal prvou dovolacou otázkou sťažovateľa, ktorú ústavný súd považuje za otázku právnu, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, došlo k porušeniu práva sťažovateľa na prístup k súdu, ktoré je súčasťou práva na spravodlivé súdne konanie, čo vedie ústavný súd k vysloveniu porušenia označeného základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie.</p> <p>Uznesením najvyššieho súdu z 29. septembra 2021 bolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.</p>
<p>použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EStP a iných súdov</p>	
<p>súvisiace právne predpisy</p>	
<p>kľúčové slová</p>	<p>dovolacie dôvody-nesprávne právne posúdenie dovolanie-dovolacie dôvody náhrada škody (ujma)-ujma na zdraví práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na prístup k súdu</p>

spisová značka	IV. ÚS 573/2022
populárny názov	Dovolací dôvod - nesprávne právne posúdenie
sudca spravodajca	Miroslav Duriš
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	15.03.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 73 ods. 3 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 133 ods. 2
analytická právna veta	Najvyšší súd vyhodnotil dovoláciu argumentáciu zjavne ústavne neudržateľným spôsobom, keď identifikoval skutkový charakter otázky prednesenej sťažovateľkou, napriek tomu, že otázka formulovaná sťažovateľkou priamo atakovala právne posúdenie aktívnej vecnej legitímácie žalobkyne z pohľadu, či sa pre záver o aktívnej vecnej legitímácii vyžaduje celé a presné označenie obchodného mena právnickej osoby alebo postačujú identifikačné znaky právnickej osoby, ktoré túto dovoľujú identifikovať aj bez uvedenia celého obchodného mena.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľka bola žalobkyňou v konaní o ochranu dobrej povesti právnickej osoby vedenom Okresným súdom, ktorá sa proti žalovanej domáhala uloženia povinnosti žalovanej predniesť na rokovaní Mestského zastupiteľstva mesta ospravedlnenie s textom bližšie vymedzeným v samotnom návrhu, ako aj zaplata sumy 3 000 eur s príslušenstvom ako primeraného zadost'učinenia. Okresný súd rozsudkom z 20. júna 2018 žalobu zamietol. Na odvolanie bolo rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdené ako vecne správne rozsudkom krajského súdu z 18. novembra 2019. Najvyšší súd napadnutým rozsudkom dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu odvolacieho súdu zamietol.
z odôvodnenia	Sťažovateľka namieta arbitrárnosť rozhodnutia dovolacieho súdu v súvislosti s dovolacím dôvodom nesprávneho právneho posúdenia podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, pričom atakuje posúdenie ňou prezentovanej dovolacej argumentácie, predovšetkým záver dovolacieho súdu o tom, že otázka formulovaná v kontexte aktívnej vecnej legitímácie sťažovateľky je otázkou skutkovou. Tento záver považuje za formalistický. Ústavný súd už v inej obdobnej veci (III. ÚS 72/2021) pri ústavnom prieskume rozhodnutia dovolacieho súdu pri riešení toho, čo treba považovať za skutkovú a čo za právnu otázku, odkazom na judikatúru najvyššieho súdu (uznesenie najvyššieho súdu č. k. 3Cdo/27/2019 zo 14. marca 2019) zdôraznil, že „Riešenie skutkovej otázky je v civilnom sporovom konaní spojené s obstarávaním skutkových poznatkov súdu v procese dokazovania. Pri jej riešení sa súd zameriava na skutkové okolnosti významné napríklad z hľadiska toho, čo a kedy sa stalo alebo malo stať, čo (ne)urobil žalobca alebo žalovaný, čo (ne)bolo dohodnuté, či a aké skutočnosti nastali po konaní (opomenutí konania) niektorej fyzickej osoby alebo právnickej osoby, čo obsahuje určitá listina, čo vypovedal svedok, čo uviedol znalec. S istým zjednodušením možno konštatovať, že otázkou skutkovou (faktickou) je pravdivosť či nepravdivosť skutkových tvrdení procesných strán. Na rozdiel od toho riešenie právnej otázky prebieha v procese právneho posudzovania veci, pri ktorom súd uvažuje o určitej právnej norme, zamýšľa sa nad možnosťou (potrebou) jej aplikácie, skúma jej obsah, zmysel a účel, normu interpretuje a na podklade svojich skutkových zistení (to znamená až po vyriešení skutkových otázok) prijíma právne závery o existencii alebo neexistencii dôvodu na aplikovanie predmetnej právnej normy na posudzovaný prípad.“ Z už uvedeného vyplýva logický záver o tom, že skutková otázka sa týka výlučne skutkových okolností prejednávanej veci a právna otázka je spojená s právnym posúdením veci, pri ktorom súd skúma obsah, zmysel a účel príslušnej právnej normy, ktorú interpretuje a prijíma záver

k (ne)aplikovateľnosti právnej normy na prejednávany prípad.

Otázka formulovaná sťažovateľkou v kontexte dovolania podaného podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP sa týkala aktívnej vecnej legitímácie žalobkyne v konaní o ochranu dobrej povesti právnickej osoby. Aktívnu vecnú legitímáciu má ten, komu svedčí stav z hmotného práva, teda kto je nositeľom subjektívneho práva – v konaniach o ochranu dobrej povesti právnickej osoby má aktívnu vecnú legitímáciu ten, kto je nositeľom takéhoto práva.

Z príslušných častí rozsudku okresného súdu z 20. júna 2018 vyplýva, že v súvislosti s prvým výrokom, ktorým malo dôjsť k zásahu do dobrej povesti sťažovateľky, bola žaloba zamietnutá ako nedôvodná s poukazom na to, že „*uvedené tvrdenie bolo prednesené nie voči žalobcovi, ale... voči spol. Priemyselný park Chemes, s. r. o.*“, t. j. z dôvodu nedostatku aktívnej vecnej legitímácie. Žalobkyni preto vo vzťahu k prvému výroku nesvedčí právo na ochranu dobrej povesti.

Sťažovateľka nedostatok aktívnej vecnej legitímácie v kontexte prvého výroku namietla aj v odvolacom konaní, pričom túto námietku videl krajský súd ako nedôvodnú. Krajský súd pri formulovaní svojho záveru o nedostatku aktívnej vecnej legitímácie sťažovateľky v kontexte prvého výroku predneseného žalovanou uvažoval o právnej norme obsiahnutej v § 19a ods. 3 v spojení s § 19b ods. 1 Občianskeho zákonníka, pričom sa zamýšľal nad možnosťou jej aplikácie a skúmaním jej obsahu a zmyslu a v rámci výkladu na podklade svojich skutkových zistení prijal právny záver o neexistencii dôvodu na aplikovanie predmetnej právnej normy § 19b ods. 3 Občianskeho zákonníka na prejednávany prípad, a to vychádzajúc z premisy, že možnosť domáhať sa ochrany dobrej povesti právnickej osoby je viazaná len na tú právnickú osobu, ktorá bola špecifikovaná a ktorej názov je zapísaný v obchodnom registri. Išlo teda nepochybne o právne posúdenie veci aktívnej vecnej legitímácie, ktoré sťažovateľka v následnom dovolaní atakovala.

V dovolaní proti rozhodnutiu odvolacieho súdu sťažovateľka namietla nesprávnosť právneho posúdenia veci odvolacím súdom, ktorý podľa sťažovateľky – dovolateľky v jej veci podal výklad, ktorý je formalistický a nesprávny, keďže pre danosť aktívnej vecnej legitímácie v konaní o ochranu dobrej povesti právnickej osoby je postačujúce, ak je v predmetnom výroku, ktorým malo dôjsť k zásahu, dostatočne identifikovaná spôsobom, na základe ktorého ju možno spoľahlivo určiť. Inak povedané, podľa sťažovateľky na konštatovanie neoprávnenosti zásahu do dobrej povesti právnickej osoby nemusí byť osoba, ktorej sa zásah týka, identifikovaná celým obchodným menom, postačí, ak je z predmetného výroku zrejme, že sa týka konkrétnej osoby.

Najvyšší súd vyhodnotil dovoláciu argumentáciu sťažovateľky ako nespôsobilú založiť prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP z dôvodu, že otázka tak, ako ju formulovala sťažovateľka, je otázkou skutkovou. Podľa ústavného súdu najvyšší súd vyhodnotil dovoláciu argumentáciu zjavne ústavne neudržateľným spôsobom, keď skutkový charakter otázky prednesenej sťažovateľkou identifikoval v zameraní otázky na zistenie, či z výroku žalovanej bolo/nebolo možné jednoznačne špecifikovať, že inkriminovaný výrok sa týka sťažovateľky – žalobkyne. Otázka tak, ako bola formulovaná sťažovateľkou, takýto záver o jej skutkovom charaktere nepripúšťa. Otázka formulovaná sťažovateľkou bola priamo zameraná, resp. atakovala právne posúdenie aktívnej vecnej legitímácie žalobkyne z pohľadu, či sa pre záver o aktívnej vecnej legitímácii vyžaduje celé a presné označenie obchodného mena právnickej osoby alebo postačujú identifikačné znaky právnickej osoby, ktoré túto dovoľujú identifikovať aj bez uvedenia celého obchodného mena.

Sťažovateľka teda nebrojila proti skutkovým zisteniam súdov nižších inštancií, ale položenou otázkou brojila proti nesprávnemu právnemu posúdeniu aktívnej vecnej legitímácie. Sťažovateľka jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom

špecifikovala právnu otázku a zároveň uviedla, ako ju riešil odvolací súd, pričom zároveň prezentovala, ako správne mala byť táto otázka riešená, a svoj záver primerane odôvodnila.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy sa priznáva v spojení čl. 51 ods. 1 ústavy, teda v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú. Týmto ustanoveniami sú i príslušné právne normy upravujúce prípustnosť a dôvodnosť dovolania podľa príslušných ustanovení Civilného sporového poriadku. Pokiaľ najvyšší súd vyhodnotil dovoláciu argumentáciu sťažovateľky v kontexte dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP zjavne ústavne neutržateľným spôsobom, potom je rovnako jeho záver k neprípustnosti dovolania podaného z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia ústavne neutržateľným.

Najvyšší súd posúdil sťažovateľkou formulovanú otázku, ako aj odôvodnenie k nej, formalisticky nerešpektujúc svoju vlastnú judikatúru týkajúcu sa toho, čo možno považovať za otázku skutkovú a otázku právnu. Uvedené formalistické posúdenie otázky predloženej sťažovateľkou viedlo k aplikácii príslušných ustanovení upravujúcich dovolacie konanie smerujúce k ústavne neakceptovateľnému záveru o neprípustnosti dovolania podaného podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, a tým aj k ústavne neakceptovateľnému zamedzeniu prístupu sťažovateľky k dovolaniu, čo je dostatočným podkladom na záver o tom, že napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu a jej práva na spravodlivé súdne konanie.

Sťažovateľka odôvodňuje arbitrárnosť vyhodnotenia vady zmätočnosti najvyšším súdom [§ 420 písm. f) CSP] z dôvodu, že dovolací súd žiadnym spôsobom nereagoval na argument nedostatočnosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorý sa nevysporiadal so všetkými relevantnými skutočnosťami uvádzanými sťažovateľkou v odvolaní vrátane argumentov týkajúcich sa jej aktívnej vecnej legitímácie. Vzhľadom na skutočnosť, že vyslovenie porušenia práv zaručených ústavou a dohovorom sa dotýka dovolacieho dôvodu nesprávneho právneho posúdenia, v rámci ktorého sa bude po vrátení veci najvyššiemu súdu posudzovať právna otázka determinujúca aktívnu vecnú legitímáciu, posúdenie námietky arbitrárnosti odôvodnenia najvyššieho súdu pri vyhodnocovaní vady zmätočnosti atakujúcej (aj) otázku aktívnej vecnej legitímácie z pohľadu nedostatočnosti vysporiadania sa s námietkami prezentovanými sťažovateľkou v odvolacom konaní je v tomto štádiu minimálne predčasné. Vecným posúdením príslušnej argumentácie by ústavný súd mohol svojimi postojmi prejedikovať záver k otázke aktívnej vecnej argumentácie, čo je v podmienkach právneho štátu rešpektujúceho princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov nežiaduce.

V súvislosti s namietaným dovolacím dôvodom nesprávneho právneho posúdenia podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP najvyšší súd skúmal odklon od ustálenej rozhodovacej praxe v otázke posúdenia zákonných predpokladov uplatnenia práva na ochranu dobrej povesti právnickej osoby aj z pohľadu, či sa jednotlivé výroky týkajú samotnej žalobkyne, t. j. aj z pohľadu jej vecnej legitímácie (bod 18 tohto nálezu *in fine*). Z uvedeného dôvodu čiastočného prekrytia vecnej argumentácie je predčasné aj preskúmanie námietky týkajúcej sa arbitrárnosti vysporiadania sa najvyššieho súdu s dovolacou argumentáciou v súvislosti s namietaným dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP – odklonom od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v otázke zásahu do dobrej povesti sťažovateľky výrokmi žalovanej.

Na podklade už uvedeného sa ústavný súd nezaoberal argumentmi predloženými sťažovateľkou v súvislosti s predmetnými námietkami s výhradou, že rozhodovanie o (ne)ústavnosti napadnutého rozsudku najvyššieho súdu stratilo

	<p>v tomto smere nateraz svoje opodstatnenie.</p> <p>Keďže prípadný výsledok posúdenia dovolacieho dôvodu podaného podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP môže mať vplyv na posúdenie argumentácie sťažovateľky v kontexte dovolacích dôvodov podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP, ústavný súd napadnutý rozsudok najvyššieho súdu zrušil ako celok. Úlohou najvyššieho súdu bude rozhodnúť vo veci dovolania opätovne.</p> <p>Ústavný súd nálezom rozhodol, že rozsudkom najvyššieho súdu z 25. mája 2022 boli porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo sťažovateľky na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESLP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	osoba-právnická dovolacie dôvody-nesprávne právne posúdenie dovolanie-dovolacie dôvody

spisová značka	IV. ÚS 617/2022
populárny názov	Prípustnosť dovolania
sudca spravodajca	Ladislav Duditš
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	21.03.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	Povinnosť dovolateľa vymedziť a konkretizovať prípustnosť dovolania podľa § 421 CSP treba vnímať ako jeho povinnosť predostrieť vlastnú argumentáciu v prospech prípustnosti dovolania, a tak napomôcť preskúmaniu rozhodnutia dovolacím súdom. Dovolací súd však nie je vymedzením prípustnosti viazaný a skúma ju aj sám. Najvyšší súd nemôže byť viazaný tým, o ktorý prípad právnej otázky podľa § 421 ods. 1 CSP oprel prípustnosť dovolania dovolateľ. Situácia dovolateľa sa totiž môže v priebehu dovolacieho konania meniť
skutkový stav a základné fakty	V spore vedenom na okresnom súde sa žalobkyňa od sťažovateľky domáhala zaplatenia sumy 150 000 eur s prísl. ako náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci. Okresný súd rozsudkom z 27. mája 2015 uložil sťažovateľke povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 100 000 eur s 5,5 % úrokom z omeškania, v prevyšujúcej časti návrh žalobkyne zamietol s tým, že o trovách konania rozhodne samostatným uznesením. Krajský súd na odvolania strán rozsudkom z 12. októbra 2016 rozsudok okresného súdu potvrdil a náhradu trov odvolacieho konania stranám nepriznal. Sťažovateľka podala proti rozsudku krajského súdu dovolanie spolu s návrhom na odklad vykonateľnosti. Najvyšší súd uznesením z 3. mája 2017 odložil vykonateľnosť rozsudku okresného súdu v spojení s rozsudkom krajského súdu a následne uznesením z 30. júla 2019 dovolanie sťažovateľky odmietol a žalobkyni priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania.
z odôvodnenia	Úlohou dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku v prípade, ak ním dovolateľ namieta nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom (ako to je aj v prípade sťažovateľky), je riešenie právnych otázok významných pre rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré ešte neboli vyriešené dovolacím súdom v jeho rozhodovacej praxi [§ 421 ods. 1 písm. b) CSP], prípadne zjednocovanie judikatúry v právnej otázke dovolacím súdom už riešenej [§ 421 ods. 1 písm. a) a

c) CSP]. Aj z týchto dôvodov prípadné rozhodnutie najvyššieho súdu v dovolacom konaní obvykle presahuje hranice rozhodnutia *inter partes*, keďže v rovine jeho možnej precedentnej záväznosti má dosah na aplikačnú prax všeobecných súdov.

Prípustnosť dovolania je vymedzená zákonom. Posúdenie splnenia zákonných predpokladov (podmienok) prípustnosti dovolania s negatívnym výsledkom nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľa v prípade, ak zákonné pravidlá dovolanie nepripúšťajú (m. m. IV. ÚS 35/02). Postup súdu v súlade so zákonom totiž nemôže viesť k vysloveniu porušenia označeného práva sťažovateľa. K takému záveru môže, naopak, viesť len eventuálny ústavne neudržateľný výklad zákona najvyšším súdom v otázke posúdenia prípustnosti dovolania. Stanovenie podmienok obmedzujúcich prípustnosť dovolania je pritom v komplexnom ponímaní legitímne a korešponduje s postavením a úlohami, ktoré najvyšší súd ako dovolací súd plní. Pravidlá týkajúce sa prípustnosti dovolania majú za cieľ zaistiť riadny výkon spravodlivosti a zvlášť rešpektovať princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím.

Pozícia ústavného súdu pri materiálnom prieskume rozhodnutí dovolacieho súdu si vyžaduje dôsledné oboznámenie sa s obsahom napadnutého uznesenia dovolacieho súdu a ďalšími rozhodujúcimi listinnými dôkazmi, v tomto prípade s podaným dovolaním a následným vyjadrením sťažovateľky. Sťažovateľka založila svoje dovolanie formálne na dovolacích dôvodoch podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP v spojení s § 432 ods. 1 CSP. Konkrétne namietala nesprávne právne posúdenie veci (i) v otázke možnej aplikácie § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení účinnom od 1. januára 2013 v otázke maximálnej možnej výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy aj na prípad, keď nezákonné rozhodnutie bolo vydané v čase pred nadobudnutím účinnosti novej právnej úpravy, pretože táto otázka nebola ešte riešená v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu, (ii) nedostatočné posúdenie podmienok ustanovených v § 17 ods. 3 písm. a) až d) zákona č. 514/2003 Z. z. ku konkrétnym zisteným okolnostiam v konaní v súvislosti so žiadosťou žalobkyne a s jej nárokom na priznanie nemajetkovej ujmy, (iii) rozpor právnych záverov odvolacieho súdu s aktuálnou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu v otázke úrokov z omeškania; konkrétne záver, že sa sťažovateľka dostala do omeškania po uplynutí šesťmesačnej lehoty od uplatnenia nároku, odkedy jej súd priznal úroky z omeškania, je podľa dovolateľky rozporný s rozhodovacou praxou najvyššieho súdu, podľa ktorej povinnosť zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vzniká až na základe súdneho rozhodnutia, v ktorom je určená doba plnenia a dlžník sa dostáva do omeškania až jej uplynutím.

Vo vzťahu k prvému okruhu dovolacích námietok ústavný súd nevyhodnotil sťažnostnú argumentáciu sťažovateľky ako spôsobilú spochybniť zodpovedajúcu časť odôvodnenia napadnutého uznesenia. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti vo vzťahu k tejto časti nepredložila samostatnú vecnú argumentáciu a polemiku so závermi dovolacieho súdu, preto ústavný súd pri viazanosti návrhom nemohol prekročiť rozsah sťažnostných námietok. Sťažovateľka totiž (na rozdiel od tretieho okruhu námietok, ku ktorému sa ústavný súd vyjadrí v ďalšej časti) nenamietala jasne odklon odvolacieho súdu pri právnom posúdení maximálnej výšky priznanej nemajetkovej ujmy, ale to, že táto otázka nebola riešená v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu. Iný výklad by bol v rozpore s jasným znením tejto časti dovolania. Odpoveď dovolacieho súdu na tento okruh námietok je zrozumiteľná a ústavne akceptovateľná, odvíjajúca sa od záverov uznesenia sp. zn. 7 Cdo 262/2015 a zákazu retroaktivity, s ktorými sťažovateľka vecne nepolemizuje.

Ústavným súdom identifikovaný druhý okruh dovolacích námietok sa týka sťažovateľkou tvrdeného nedostatočného posúdenia podmienok rozhodujúcich pre určenie výšky nemajetkovej ujmy podľa § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. Sťažovateľka všeobecne namietala viaceré závery okresného súdu, resp. krajského súdu, ktoré sú skutkovej povahy (preradenie žalobkyne na iný úsek, povaha skutku, ktorý mala žalobkyňa spáchať, nezohľadnenie dopadu preradenia

na výšku zárobku, tvrdenia svedkov o možnosti pracovného postupu žalobkyne, zásah do súkromnej sféry žalobkyne, následky jej trestného stíhania). Tie následne všeobecne zhrnula do záveru, že „... z obsahu a výsledkov dokazovania nemožno vyvodit' záver, že by žalobkyni bola spôsobená mimoriadne závažná ujma, ktorá by zodpovedala priznanej sume – náhrade nemajetkovej ujmy...“.

Na tento okruh námietok neposkytol dovolací súd žiadnu odpoveď, ako keby ich ani nepovažoval za predmet dovolania, keďže ich ani nespomenul v bode 3 odôvodnenia zhrňujúcim obsah dovolacích námietok. Z obsahu dovolania je pritom zjavné, že tieto námietky boli obsahovou súčasťou dovolacej argumentácie. Ak ich ale najvyšší súd nepovažoval za podstatné pre rozhodnutie, neidentifikoval v nich prípustný dovolací dôvod alebo ich nepovažoval za právne otázky riadne vymedzené spôsobom uvedeným v § 432 až § 435 CSP, bolo jeho povinnosťou poskytnúť jasnú odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. V opačnom prípade, ak odpoveďou na námietky majú byť len paušálne závery o náležitostiach dovolania, resp. o spôsobe formulácie dovolacej otázky podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, je potrebné považovať rozhodnutie za príliš formalistické a zjavne neodôvodnené.

K spôsobu vymedzenia dovolacích dôvodov nesprávneho právneho posúdenia vecí odvolacím súdom a jeho posudzovaniu najvyšším súdom ústavný súd odkazuje na závery uvedené v náleze č. k. I. ÚS 51/2020 z 9. júna 2020: „Povinnosť dovolateľa vymedziť a konkretizovať prípustnosť dovolania podľa § 421 CSP treba vnímať ako jeho povinnosť predostrieť vlastnú argumentáciu v prospech prípustnosti dovolania, a tak napomôcť preskúmaniu rozhodnutia dovolacím súdom. Dovolací súd však nie je vymedzením prípustnosti viazaný a skúma ju aj sám. Najvyšší súd nemôže byť viazaný tým, o ktorý prípad právnej otázky podľa § 421 ods. 1 CSP oprel prípustnosť dovolania dovolateľ. Situácia dovolateľa sa totiž môže v priebehu dovolacieho konania meniť.“

Toto východisko je akceptovateľné vo vzťahu k tretiemu okruhu námietok (úroky z omeškania, pozn.). Sťažovateľka podľa zistenia ústavného súdu uviedla v dovolaní v rámci spomínaného okruhu argumentáciu subsumovateľnú pod dovolací dôvod podľa § 432 CSP ako nesprávne právne posúdenie otázky vzniku povinnosti zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy, od ktorej sa odvíja pre vec podstatná otázka omeškania s jej zaplatením, a teda dôvodnosť nároku na uplatnený úrok z omeškania. Sťažovateľka v dovolaní označila predpoklad prípustnosti dovolania v podobe rozporu rozhodnutia odvolacieho súdu s rozhodovacou praxou najvyššieho súdu, resp. odchýlenia sa od jeho ustálenej judikatúry (sp. zn. 7 MCdo 16/2011, 6 Cdo 185/2011). Sťažovateľka uvádza na tejto judikatúre založené posúdenie vzniku povinnosti zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy na základe súdneho rozhodnutia, v ktorom je určená lehota na plnenie, ktorej uplynutím sa dostáva dlžník do omeškania. Tým rozporuje posúdenie vykonané súdmi nižšej inštancie v súvislosti s omeškaním sťažovateľky s uspokojením nároku odvodeným od uplynutia šesťmesačnej lehoty na predbežné prerokovanie nároku podľa § 16 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z.

Ústavný súd považuje námietku sťažovateľky o striktnom formalistickom prístupe dovolacieho súdu k námietke nesprávneho právneho posúdenia otázky úrokov z omeškania z nemajetkovej ujmy za dôvodnú. Aj napriek stručnosti dovolacej argumentácie bol z jej obsahu zrejmy vecný obsah jej výhrad k právnomu posúdeniu v tejto časti, a to uvedený priamo v dovolaní (teda nie v replike ako zjavne v rozpore s obsahom súdneho spisu uvádza najvyšší súd, pozn.), podporený vecnými dôvodmi (povinnosť zaplatiť nemajetkovú ujmu vzniká až súdnym rozhodnutím, uplynutím určenej lehoty plnenia nastáva omeškanie, predbežné prerokovanie na to nemá vplyv, pozn.). Reakcia dovolacieho súdu sa obmedzila na citáciu rozhodnutí (2 Cdo 48/2010, 2 Cdo 155/2010, 7 Cdo 253/2013) odlišných od tých, ktorými argumentovala sťažovateľka, pričom dovolací súd neposkytol žiadnu odpoveď na jej konkrétnu argumentáciu.

	<p>Tento záver platí aj napriek tomu, že sťažovateľka časť argumentácie doplnila až v replike z 9. marca 2017 a že formálne označila ako dôvod zakladajúci prípustnosť dovolania len § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Ústavný súd prisvedčuje sťažovateľke, že materiálne išlo skôr o vymedzenie predpokladov prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Touto eventualitou sa najvyšší súd síce zaoberal, ale len stručne uzavrel, že tento predpoklad sťažovateľka nevymedzila vôbec (či riadne), takže sa touto námietkou vecne nezaoberal.</p> <p>Vzhľadom na stručnosť dôvodov napadnutého uznesenia v tejto časti z názoru najvyššieho súdu, že táto otázka je v jeho rozhodovacej praxi vyriešená, nevyplýva bez ďalšieho, že nedošlo zo strany odvolacieho súdu pri jej riešení k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Osobitne ak sťažovateľkou odkazované (argumentované) rozhodnutia na prvý pohľad nie sú totožné s tými, na ktoré odkazuje najvyšší súd. Podľa ústavného súdu boli dovolacie námietky sťažovateľky dostatočne jasne formulované na to, aby na ne bola daná vecná odpoveď (o existencii tvrdeného judikatúrneho odklonu), a v okolnostiach prípadu nepostačuje formálny odkaz na nedostatočné vymedzenie predpokladu prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP.</p> <p>Pozornosti ústavného súdu neušiel ani namietaný vnútorný rozpor napadnutého uznesenia, keď najvyšší súd otázku predostretú sťažovateľkou identifikoval na účely posúdenia prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP (čím podľa názoru ústavného súdu dezinterpretoval jej dovolanie a následné vyjadrenie, pozn.). Dal na ňu aj vecnú odpoveď, ale pre účely posúdenia prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP už nebola podľa jeho názoru otázka (riadne) vymedzená, resp. išlo už len o okrajovú otázku.</p> <p>Ústavný súd preto dospel k záveru, že závery napadnutého uznesenia v druhom a treťom okruhu dovolacích námietok trpia argumentačnými nedostatkami, ktoré majú vplyv na ústavnú udržateľnosť odôvodnenia tohto rozhodnutia. Sťažovateľka sa obrátila na súd s mimoriadnym opravným prostriedkom a najvyšší súd sa ním v potrebnom rozsahu vecne nezaoberal. Odmietol ho ako celok z dôvodov, ktoré sú čiastočne prejavom prílišného dôrazu na formu na úkor obsahu podania a sú vnútorne rozporné, navyše k časti námietok nezaujal jasné stanovisko. Ide o zásah do samotnej podstaty práva na súdnu ochranu, pretože sťažovateľke bol odopretý prístup k súdu, ktorý mal rozhodnúť o jej dovolacích námietkach a bol povinný svoje rozhodnutie riadne a presvedčivo odôvodniť.</p> <p>Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že vo vzťahu k druhému a tretiemu okruhu dovolacích námietok bolo napadnutým uznesením porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.</p> <p>Ústavný súd dospel k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné vyhovieť návrhu na zrušenie napadnutého uznesenia ako celku, pretože aj najvyšší súd odmietol dovolanie ako celok. Ústavný súd vrátil vec najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie. Najvyšší súd je v ďalšom konaní vo veci podľa § 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze.</p> <p>Ústavný súd nálezom rozhodol, že uznesením najvyššieho súdu z 30. júla 2019 bolo porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, uznesenie zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.</p>
<p>použitie odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EŠLP a iných súdov</p>	<p>uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 7 Cdo 262/2015 I. ÚS 51/2020 z 9. júna 2020</p>

súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	úrok z omeškania dovolanie-dovolacie dôvody zodpovednosť-za škodu spôsobenú rozhodnutím alebo postupom orgánu verejnej moci dovolacie dôvody-nesprávne právne posúdenie dovolanie-prípustnosť Najvyšší súd Slovenskej republiky práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na súdnu ochranu

spisová značka	IV. ÚS 668/2022
populárny názov	Dovolacie dôvody - zmätočnosť
sudca spravodajca	Libor Duľa
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	12.04.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Dodatkový protokol k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 11 ods. 1 ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 36 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	Ak dovolací súd dospeje v rámci posudzovania dovolacieho dôvodu zmätočnosti k záveru, že odôvodnenie dovolaním napadnutého rozhodnutia je dostatočné, mal by na konkrétne argumenty súdu nižšej inštancie minimálne poukázať (poukazom na konkrétne body odôvodnenia) a vysvetliť ich súvis s konečným rozhodnutím, pričom jeho závery musia byť logické a konzistentné. Nestačí, ak základom argumentácie dovolacieho súdu sú len všeobecné právne teórie o obsahu práva na spravodlivý proces a charakteristika dovolacieho dôvodu zmätočnosti rozhodnutia, hoci aj s poukázaním na relevantnú judikatúru, s jediným záverom, že ide o potvrdzujúce odvolacie rozhodnutie. Bez uvedenia konkrétnej a presvedčivej argumentácie či konfrontácie dovolacích námietok so závermi konajúcich všeobecných súdov v rozsahu, ktorý zásadným spôsobom vysvetlí podstatné dôvody rozhodnutia, je také odôvodnenie neúplné a nedostatočné. Požiadavky kladené na odôvodnenie súdneho rozhodnutia napokon vyplývajú z obsahu práva na súdnu ochranu, k čomu existuje bohatá judikatúra najvyššieho súdu, ako aj ústavného súdu.
skutkový stav a základné fakty	Žalobou o určenie vlastníckeho práva podanou na okresnom súde sa sťažovateľ proti žalovanému domáhal určenia, že je podielovým spoluvlastníkom plynovodu realizovaného v rámci projektu Plynofikácia mraziarne Orechová I. a II. etapa. Okresný súd rozsudkom z 21. októbra 2016 zamietol žalobu sťažovateľa. Proti predmetnému rozsudku podal sťažovateľ odvolanie. Krajský súd rozsudkom z 27. februára 2019 potvrdil rozsudok okresného súdu. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie z dôvodov podľa § 420 písm. f) CSP.1. Uznesením najvyššieho súdu z 24. augusta 2022 bolo dovolanie sťažovateľa odmietnuté.
z odôvodnenia	Najvyšší súd sa s argumentáciou sťažovateľa vo vzťahu k uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP spočívajúcemu v tvrdení o nedostatočnom odôvodnení rozsudku krajského súdu, ako aj rozsudku okresného súdu a tiež námietkou, že rozhodovali na základe v konaní nespochybných právne relevantných skutočností (otázka existencie súhlasu

veriteľa k zmluvám o prevzatí dlhu ako dôvod ich neplatnosti), ktoré neboli predmetom dokazovania, čím sú ich rozhodnutia prekvapivé, vysporiadal tak, že po všeobecnej charakteristike tohto dovolacieho dôvodu a konštatovaní, že išlo o potvrdzujúce odvolacie rozhodnutie, všeobecne poukazujúc na skutočnosť, že na zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy nižšej inštancie, jednou vetou uviedol, že nezistil, že by sťažovateľovi „boli upierané jeho procesné práva, ktoré by svojou povahou popreli princíp rovnosti takou intenzitou, ktorá by zakladala porušenie práva na spravodlivý proces“. Z tohto dôvodu bolo dovolanie odmietnuté podľa § 447 písm. c) CSP, t. j. z dôvodu, že smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné.

K druhému dôvodu zakladajúcemu prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP najvyšší súd v bode 21 odôvodnenia uviedol, že sťažovateľ prípustnosť dovolania riadne nešpecifikoval, pretože „jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom nešpecifikoval (konkrétne) právnu otázku riešenú odvolacím súdom, neuviedol ako ju riešil odvolací súd, a tiež neuviedol, ako mala byť (konkrétne) právna otázka správne riešená,“ a tiež konštatoval, že sťažovateľ v dovolaní len vo všeobecnosti namietal vady právneho posúdenia odvolacím súdom. V tejto časti bolo preto podané dovolanie odmietnuté podľa § 447 písm. c) CSP [správne § 447 písm. f) CSP, pozn.], t. j. dovolanie nebolo odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi alebo ak dovolacie dôvody neboli vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

Ústavný súd považuje za potrebné skonštatovať, že vymedzenie predmetu a rozsahu dovolania patrí do výlučnej sféry sťažovateľa. Podstatnou náležitosťou dovolania je vymedzenie dovolacích dôvodov, pričom *de lege lata* je prípustná aj kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania (PLz. ÚS 1/2018). Úlohou najvyššieho súdu je podané dovolanie posúdiť individuálne a, vychádzajúc z uplatnených dovolacích dôvodov, vyhodnotiť, či niektorý z uplatnených dovolacích dôvodov je daný a ak áno, tak v súvislosti s prípustnými dovolacími dôvodmi posúdiť, či sú závery odvolacieho súdu, ktoré dovolateľ namietal, udržateľné.

Dovolanie je v systéme opravných prostriedkov v civilnom procese zaradené medzi mimoriadne opravné prostriedky a jeho úlohou nemá byť naplnenie funkcie všeobecnej tretej súdnej inštancie, a preto sú podmienky prípustnosti dovolania taxatívne vymedzené. Je preto namieste vyžadovať, aby dovolateľ sám náležitým spôsobom vymedzil dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania. Na druhej strane dovolací súd nemôže rezignovať na svoju povinnosť vykladať podmienky prípustnosti dovolania tak, aby bola naplnená ústavou ustanovená povinnosť súdov poskytovať jednotlivcom ochranu základných práv a slobôd (napr. I. ÚS 186/08, I. ÚS 164/2012).

K dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP:

Sťažovateľom tvrdenú arbitrárnosť rozhodnutia krajského súdu najvyšší súd riadne nepreskúmal a nedal sťažovateľovi na jeho podstatnú argumentáciu odpoveď. Najvyšší súd mal v prvom rade ustáliť, či tvrdená arbitrárnosť môže odôvodniť prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. V hierarchii postupu dovolacieho prieskumu potom platí, že ak dovolací súd zistí, že dovolanie je prípustné z dôvodov zmätočnosti (teda v prípade konštatácie takej okolnosti je dovolanie neoddeliteľne zároveň aj dôvodné), nemusí už skúmať uplatnený dôvod nesprávneho právneho posúdenia veci podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP a napadnuté rozhodnutie musí zrušiť (arbitrárne, resp. zmätočné odôvodnenie neumožňuje oponovať mu vecne na báze nesprávneho právneho posúdenia v kontexte § 421 ods. 1 CSP). Na druhej strane ak namietaný dôvod zmätočnosti preukázaný nie je, pristúpi subsidiárne dovolací súd k prieskumu dovolacieho dôvodu spočívajúceho v správnosti právneho posúdenia veci, pretože je logicky možné, že bude naplnený (m. m. II. ÚS 89/2018).

Ústavný súd je toho názoru, že ak dovolací súd dospeje v rámci posudzovania dovolacieho dôvodu zmätočnosti k záveru, že odôvodnenie dovolaním

napadnutého rozhodnutia je dostatočné, mal by na konkrétne argumenty súdu nižšej inštancie minimálne poukázať (poukazom na konkrétne body odôvodnenia) a vysvetliť ich súvis s konečným rozhodnutím, pričom jeho závery musia byť logické a konzistentné, čo v právnej veci sťažovateľa naplnené nebolo. Nestačí, ak základom argumentácie dovolacieho súdu sú len všeobecné právne teórie o obsahu práva na spravodlivý proces a charakteristika dovolacieho dôvodu zmätočnosti rozhodnutia, hoci aj s poukázaním na relevantnú judikatúru, s jediným záverom, že ide o potvrdzujúce odvolacie rozhodnutie. Bez uvedenia konkrétnej a presvedčivej argumentácie či konfrontácie dovolacích námietok so závermi konajúcich všeobecných súdov v rozsahu, ktorý zásadným spôsobom vysvetlí podstatné dôvody rozhodnutia, je také odôvodnenie neúplné a nedostatočné. Požiadavky kladené na odôvodnenie súdneho rozhodnutia napokon vyplývajú z obsahu práva na súdnu ochranu, k čomu existuje bohatá judikatúra najvyššieho súdu, ako aj ústavného súdu.

Pokiaľ ide o námietku nesprávneho hodnotenia skutkových okolností veci a zisťovania skutkového stavu súdmi nižšieho stupňa, najvyšší súd konštatoval, že dovolanie nemá slúžiť na odstránenie nedostatkov v skutkových zisteniach, ktorých úplnosť a správnosť nie je oprávnený v dovolacom konaní preskúmať. Súčasne najvyšší súd poukázal aj na právny názor, v zmysle ktorého dovolací súd má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neutržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. Uvedené právne názory ústavný súd nijako nespochybňuje a dodáva, že ak by sa všeobecný súd v procese dokazovania v sporovom konaní dopustil takej chyby, ktorej následkom by bol výsledok konania (rozhodnutie vo veci samej) poznačený porušením niektorej z inštitucionálnych požiadaviek práva na spravodlivé prejednanie veci, je povinnosťou dovolacieho súdu takúto chybu konania preskúmať na podklade dovolania podaného z dôvodu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP. Pritom je potrebné v prvom rade vychádzať z obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (pozri IV. ÚS 557/2020). V konfrontácii s námietkami sťažovateľa najvyšší súd na preskúmanie namietaných väd v procese dokazovania (vrátane procesného aspektu potreby uniesť dôkazné bremeno vo vzťahu ku skutkovým okolnostiam, ktoré nie sú medzi stranami sporné) rezignoval a okrem konštatovania zachovania princípu rovnosti v konaní neuviedol žiadne konkrétne argumenty.

Súdna ochrana nebola sťažovateľovi najvyšším súdom poskytnutá v zákonom – Civilným sporovým poriadkom predpokladanej kvalite, čo viedlo k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a obsahovo zhodného práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

K dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP:

Podľa § 432 ods. 2 CSP dovolací dôvod sa vymedzí tak, že „dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia“. Ústavný súd teda posudzoval, či právna otázka bola vymedzená v súlade s týmto ustanovením. Pri posudzovaní toho, či dovolateľ dostatočne vymedzí právnu otázku, je potrebné, aby sa najvyšší súd pokúsil autenticky porozumieť dovolateľovi – jeho textu ako celku. Nie je úlohou najvyššieho súdu „hádať“, čo povedal dovolateľ, ale ani vyžadovať akúsi dokonalú formuláciu dovolacej otázky (pozri I. ÚS 336/2019, I. ÚS 115/2020). Pri posudzovaní vymedzenia právnej otázky ústavný súd zdôrazňuje, že „prílišný formalizmus pri posudzovaní úkonov účastníkov občianskeho súdneho konania a nadmerný tlak na dopĺňanie takých náležitostí do procesných úkonov účastníkov, ktoré nemajú oporu v zákone, idú nad rámec zákona alebo nemajú základný význam pre ochranu zákonnosti, nie sú v súlade s ústavnými princípmi

spravodlivého procesu“ (IV. ÚS 1/02).

V súvislosti s posudzovaním právnej otázky formulovanej v zmysle § 421 CSP ústavný súd poukazuje na nález č. k. I. ÚS 336/2019-42 z 9. júna 2020, v ktorého odôvodnení okrem iného vyslovil, že «... najvyšší súd nemôže posudzovať prípustnosť dovolania striktné len na základe toho, ako dovolateľ túto prípustnosť formálne vymedzil na konkrétnom riadku svojho podania. Je užitočné sa pozrieť aj na dovolací dôvod, vyabstrahovať z neho právnu otázku podľa § 421 CSP a až následne možno posúdiť, (a) či od tejto otázky záviselo napadnuté rozhodnutie a (b) či ide o otázku, ktorá napĺňa niektoré z písmen a) až c) v § 421 ods. 1 CSP. Ide o to pokúsiť sa autenticky porozumieť dovolateľovi a textu dovolania ako celku, ale na druhej strane nie dotvárať vec na úkor procesnej protistrany. Ide o dialóg, ale nie o právnu pomoc. Nie je úlohou najvyššieho súdu „hádať“, čo povedal dovolateľ, ale ani vyžadovať akúsi dokonalú formuláciu dovolacej otázky.».

Najvyšší súd nesmie vykladať splnenie podmienky prípustnosti dovolania reštriktívne tak, že k meritórnemu prieskumu ani nedôjde. Najvyšší súd totiž najskôr skúma, o akú právnu otázku má ísť, a až následne sa zaoberá tým, či od jej vyriešenia záviselo rozhodnutie vo veci samej a o aký predpoklad prípustnosti ide [§ 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP].

Vztiahnuc uvedené závery na prípad sťažovateľa, ústavný súd preskúmal jeho dovolanie a zistil, že v ňom výslovne uviedol, že dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu podáva aj z dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, pričom jasne a určito zdefinoval právnu otázku, ktorá podľa jeho názoru nebola dosiaľ v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu vyriešená, ako otázku, či s poukazom na § 25 plynárenského zákona v znení účinnom do 1. júla 1998 a § 13 vyhlášky č. 175/1975 Zb. mohli byť plynárenské zariadenia, vo vzťahu ku ktorým bola podaná určovacia žaloba, výlučne vo vlastníctve štátu alebo mohli byť aj vo vlastníctve iných osôb. Sťažovateľ v dovolaní následne zdôraznil, že okresný súd, ako aj krajský súd vychádzali z právneho názoru, že sporné plynárenské zariadenia mohli byť výlučne vo vlastníctve štátu, avšak uvedené závery sú podľa sťažovateľa v rozpore s konkrétnou právnou úpravou, ako aj s predloženými listinnými dôkazmi. Sťažovateľ teda namietal, že predmetnú právnu otázku súdy nižšej inštancie síce riešili, avšak dopustili sa chybných aplikácií práva na zistený skutkový stav, čo bolo sťažovateľom aj dostatočne vysvetlené.

Ústavný súd konštatuje, že závery najvyššieho súdu sú výsledkom zjavne nesprávneho posúdenia procesnej otázky prípustnosti dovolania z toho dôvodu. Aj pri rešpektovaní právomoci najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť dovolania, táto interpretácia nemôže byť formalistická, nepresvedčivá a zjavne nedostatočne odôvodnená, ako to bolo pri dovolaní sťažovateľa, keď najvyšší súd len stroho konštatoval, že sťažovateľ prípustnosť dovolania z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia ani samotnú dovolaciu otázku dostatočne nešpecifikoval, teda nepostupoval v intenciách § 432 CSP. Z podaného dovolania, naopak, vyplýva, že dovolací súd nemusel vynakladať žiadne zvýšené úsilie, aby z podaného dovolania zistil, či abstrahoval spornú právnu otázku, ktorá bola formulovaná jasne a zrozumiteľne, rovnako tak dôvody, pre ktoré sťažovateľ považuje predmetné právne posúdenie odvolacím súdom za nesprávne. Takýto formalistický prístup najvyššieho súdu znemožnil jej meritórne posúdenie.

Ústavný súd preto dospel k záveru, že v posudzovanej veci napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu nedáva dostačujúcu odpoveď na sťažovateľom jednoznačne formulované námietky tvoriace obsah jeho dovolania. Závery najvyššieho súdu nenapĺňajú požiadavky kladené na rozhodnutia súdov v zmysle základného práva na súdnu ochranu, a preto je potrebné vysloviť porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods.

	<p>I dohovoru a ako následok vysloveného porušenia zrušiť napadnuté rozhodnutie dovolacieho súdu, ktorému sa vec vráti na ďalšie konanie a rozhodovanie.</p> <p>Ústavný súd rozhodol, že uznesením najvyššieho súdu z 24. augusta 2022 bolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EStP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	<p>dovolacie dôvody-nesprávne právne posúdenie</p> <p>dovolacie dôvody-zmätočnosť</p> <p>arbitrárnosť</p> <p>práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na spravodlivý proces</p> <p>dovolanie-dovolacie dôvody</p>

spisová značka	IV. ÚS 4/2023
populárny názov	Trovy konania
sudca spravodajca	Ladislav Duditš
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	21.03.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	Od podania žaloby o určenie, že veci patria do BSM je zrejmé, že výsledkom sporu nie je konkrétne určenie, kto sa stane jej vlastníkom. V takomto prípade ide o neoceniteľný predmet sporu, čo predpokladá aplikáciu § 11 ods. 1 vyhlášky a zároveň vylučuje aplikáciu § 10 ods. 2 vyhlášky. Aprobovanie zjavne nesprávneho právneho posúdenia, ktoré vo výsledku vedie k nezákonne určenej výške náhrady trov konania násobne vyššej v porovnaní s korektno určenou výškou, t. j. k zjavne nespravodlivému výsledku odporujúcejmu zneniu zákona, resp. vyhlášky, nemôže byť odrazom ochrany princípu právnej istoty.
skutkový stav a základné fakty	<p>Žalobou podanou na okresnom súde 14. apríla 2015 sa sťažovateľka ako žalobkyňa proti svojmu manželovi ako žalovanému domáhala určenia, že v žalobe označená nehnuteľnosť patrí do BSM. Po rozvoze manželstva účastníkov podal žalovaný na okresnom súde žalobu o vypořádanie BSM, v ktorej sám zahrnul do masy BSM aj nehnuteľnosť, ktorá bola predmetom skoršej žaloby sťažovateľky. Okresný súd rozsudkom z 20. septembra 2016 žalobu sťažovateľky zamietol pre nedostatok naliehavého právneho záujmu, zároveň žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Krajský súd rozsudkom z 22. mája 2019 potvrdil rozsudok okresného súdu o zamietnutí žaloby sťažovateľky, žalovanému bola priznaná náhrada trov prvoinštančného, ako aj odvolacieho konania v rozsahu 100 %.</p> <p>Uznesením okresného súdu z 18. decembra 2019 vydaným vyšším súdnym úradníkom bola sťažovateľka zaviazaná na náhradu trov konania žalovanému v sume 20 898,77 eur spolu za 12 úkonov právnej služby, základnú sadzbu tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby okresný súd určil s odkazom na hodnotu vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, ktorého sa právna služba týkala. Všeobecná hodnota nehnuteľnosti bola preukázaná znaleckým posudkom súdneho znalca. Sťažovateľka podala proti uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom sťažnosť.</p>

	<p>Napadnutým uznesením bola sťažovateľka zaviazaná na náhradu trov konania vo výške 17 901,70 eur, základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby ostala nezmenená, okresný súd priznal náhradu spolu za 11 úkonov právnej služby, ktoré považoval za účelné.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Sťažovateľka namieta, že v čase od podania žaloby o určenie, či sporná nehnuteľnosť patrí do BSM, do podania žaloby o vyporiadanie BSM zo strany žalovaného jej svedčil naliehavý právny záujem na požadovanom určení. Podanie žaloby bolo teda dôvodné a úkony žalovaného nemožno označiť za účelne vynaložené, preto mu za ne nepatrí ani náhrada trov konania. Ústavný súd sa stotožňuje so záverom okresného súdu, že o tom, komu patrí nárok na náhradu trov konania, bolo rozhodnuté v meritórnom rozhodnutí súdu prvej inštancie, ako aj odvolacieho súdu. Táto otázka už nie je a nemôže byť predmetom posudzovania vo fáze konania o určení výšky náhrady trov konania a napadnuté uznesenie okresného súdu materiálne zodpovedá výrokom rozhodnutí, že nárok na náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania patrí v plnom rozsahu žalovanému, a preto táto časť argumentácie nie je spôsobilá vysloviť namietané porušenie označených základných práv.</p> <p>Sťažovateľka ďalej rozporuje účelnosť vynaložených trov konania z hľadiska počtu úkonov právnej služby vykonaných advokátom žalovaného.</p> <p>Osobitne je účelnosť a odôvodnenosť výdavkov na tarifnú odmenu advokáta posudzovaná vo vzťahu k jednotlivým úkonom právnych služieb v rámci sporového konania. Ústavný súd už vyslovil právny názor, podľa ktorého účelnosť sa v zásade dá stotožniť s nevyhnutnosťou alebo právnou možnosťou vynaloženia trov spojených s ústavne zaručeným právom na právnu pomoc v zmysle čl. 47 ods. 2 ústavy a trovy právneho zastúpenia sa vo všeobecnosti za účelne vynaložené považujú. Trovy potrebné na účelné vynaloženie alebo ochranu práva sa však nemôžu posudzovať ako celok, a to aj keď má účastník nárok na náhradu trov konania, pretože mal vo veci úspech, každý úkon alebo každé platenie trov treba posudzovať samostatne, to platí aj pre trovy právnej služby (III. ÚS 481/2015).</p> <p>Z tohto pohľadu je napadnuté uznesenie okresného súdu nedostatočne odôvodnené, keďže nedáva odpoveď na sťažovateľkin argument o účelnosti početných porád s klientom a primeranosti dĺžky ich trvania s ohľadom na to, že vo veci nedošlo k žiadnemu posunu či zvratu z hľadiska skutkového, ako aj právneho posúdenia veci.</p> <p>Zo spisu okresného súdu vyplynulo, že žalovaný vo vyjadrení z 20. októbra 2015 ako jeho prvom úkone v konaní uviedol, že sťažovateľka nemá naliehavý právny záujem na požadovanom určení, pretože žalovaný nikdy nepopieral, že označená nehnuteľnosť patrí do BSM, rovnakých tvrdení sa pridŕžoval aj na pojednávaní nariadenom na 24. apríl 2016. Na pojednávaní nariadenom na 20. september 2016 boli prednesené návrhy právnych zástupcov oboch strán a bol vyhlásený rozsudok. Z rozsudku okresného súdu vyplynulo, že žaloba sťažovateľky bola zamietnutá z dôvodu nepreukázania naliehavého právneho záujmu, pretože žalovaný podal žalobu o vyporiadanie BSM a otázka, čo je predmetom BSM, sa bude riešiť v tomto konaní ako prejudiciálna otázka. Vo vyjadrení k podanému odvolaniu žalovaný rovnako zotrváva na uvedených okolnostiach ako dôvode, pre ktorý sťažovateľka nemôže byť úspešná v podanej žalobe. Rozsudkom krajského súdu bol rozsudok súdu prvej inštancie potvrdený, odvolací súd sa stotožnil so záverom o absencii naliehavého právneho záujmu. Uvedené skôr nasvedčuje tvrdeniu sťažovateľky, že vo veci nedošlo k zásadným obratom, resp. ku skutkovým zvratom, v tejto súvislosti je záver okresného súdu o preukázaní, odôvodnenosti a účelnosti výdavkov žalovaného spočívajúcich v priznaní náhrady za 11 úkonov právnej služby, z čoho 4 úkony predstavovali poradu s klientom v trvaní jednej až dvoch hodín, nedostatočne odôvodnený až nepreskúmateľný. Okresný súd pri každej z priznaných porád uvádza rovnaké paušálne stanovisko, že zo zápisnice z porady advokáta so žalovaným vyplynula doba jej trvania, čo bolo jej obsahom, aké dokumenty boli odovzdané žalovanému a aké pokyny žalovaný udelil advokátovi, na základe čoho bolo</p>

možné tento úkon právnej služby posúdiť ako preukázaný, účelný a dôvodný, resp. šlo o poradu pred pojednávaním. Ostatné dve pojednávania vo veci sa konali v priebehu mesiaca september 2016, počas tohto mesiaca si advokát vyúčtoval dve porady s klientom, prvú v trvaní viac ako dvoch hodín, druhú presahujúcu jednu hodinu. Je nepochybne právom klienta kedykoľvek požiadať advokáta o konzultáciu, avšak otázka, či každá z týchto porad je aj nevyhnutným a účelným úkonom na bránenie práva klienta, musí byť zodpovedaná v rozhodnutí okresného súdu, pričom jeho závery by mali byť konkrétne, čím nadobúdajú aj väčší rozmer presvedčivosti.

Námietku o nesprávnom určení hodnoty úkonu právnej služby sťažovateľka použila až v podanej ústavnej sťažnosti. V tomto ohľade by teda bolo možné zvažovať, či sťažovateľka riadne vyčerpala dostupný právny prostriedok nápravy v podobe sťažnosti proti uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom. V tomto prípade ústavný súd uprednostnil aplikáciu zásady *iura novit curia*, t. j. súd pozná právo, pred striktným trvaním na zásade zákonnej koncentrácie sťažnostného konania.

Tento záver vychádza z faktu, že konanie o výške nároku na náhradu trov konania je konaním akcesorickým vo vzťahu k základnému konaniu o merite veci, okresný súd je povinný rozhodnúť o výške trov z úradnej povinnosti, t. j. aj bez návrhu strany sporu na podklade obsahu súdneho spisu. Pri určení výšky trov konania súd nie je viazaný vyčíslením, ktoré predložila sporová strana, čo platí špecificky v otázke určenia výšky tarifnej odmeny. Tu ide o vyriešenie právnej otázky, spočívajúcej v správnej interpretácii a aplikácii jednotlivých ustanovení advokátskej tarify na už zistený skutkový stav prejednávanej veci. V okolnostiach posudzovaného prípadu bolo od podania žaloby zrejmé, že predmetom konania je určenie, či konkrétna vec patrí do BSM sporových strán, a teda výsledkom sporu nie je konkrétne určenie, kto sa stane jej vlastníkom. V takomto prípade ide o neoceniteľný predmet sporu, čo predpokladá aplikáciu § 11 ods. 1 vyhlášky a zároveň vylučuje aplikáciu § 10 ods. 2 vyhlášky. Ide teda o činnosť súdu spočívajúcu v aplikácii vhodnej právnej normy, čo je odrazom zásady *iura novit curia*.

Účelom zákonnej koncentrácie konania v rámci systému opravných prostriedkov je jednak ochrana právnej istoty druhej strany sporu, ako aj určenie hranice, do ktorej je možné určité okolnosti namietat' s cieľom poskytnúť súdnu ochranu efektívnym spôsobom.

V zmysle čl. 2 ods. 2 CSP právna istota je stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo.

V tomto prípade aprobovanie zjavne nesprávneho právneho posúdenia, ktoré vo výsledku vedie k nezákonne určenej výške náhrady trov konania násobne vyššej v porovnaní s korektno určenou výškou, t. j. k zjavne nespravodlivému výsledku odporujúceho zneniu zákona, resp. v tomto prípade vyhlášky, nemôže byť odrazom ochrany princípu právnej istoty. Majúc na zreteli aj ochranu procesných práv druhej strany sporu, možno primerane odkázať na § 382 CSP, v zmysle ktorého ak odvolací súd zastáva názor, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili, čím sa zabezpečí zachovanie princípu kontradiktórnosti konania a predíde sa tzv. prevapivému rozhodnutiu.

Z vecného hľadiska ústavný súd poukazuje na svoju doterajšiu judikatúru (porov. IV. ÚS 187/2018), v zmysle ktorej je pri vyčíslení trov konania pri určovacích sporoch potrebné rozlišovať dve kategórie. Do prvej kategórie patria spory, ktorých predmetom je definitívne určenie a výsledkom je rozsudok,

	<p>ktorého účinkom je nadobudnutie konkrétnej (peniazmi oceníteľnej) hodnoty. Ak napríklad žalobca uspeje v spore o určenie vlastníckeho práva, nehnuteľnosť je definitívne katastrálne zaevidovaná ako jeho majetok, a preto je úplne opodstatnené, aby sa za tarifnú hodnotu veci považovala cena, resp. hodnota nehnuteľnosti. Druhú kategóriu tvoria spory, ktorých predmetom nie je definitívne určenie, ale určenie kvázi prejudiciálne, slúžiace na účely vysporiadania iného právneho vzťahu. Pôjde o určovacie spory, ktorých výsledkom nebude konečná súdna ochrana, ale na účel dosiahnutia jej definitívneho hmatateľného účinku sa nárok musí žalovať samostatne zo zákonných dôvodov. V týchto prípadoch nie je možné hodnotu predmetu sporu vyjadriť v peniazoch, čo opodstatňuje aplikáciu § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky (nález č. k. I. ÚS 58/2021 z 5. mája 2021 uverejnený v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 26/2021).</p> <p>Napokon uvedená kvázi prejudiciálna povaha výsledku sporu bola indikovaná aj v prejednávanej veci, dôvod neúspechu sťažovateľky spočíval v nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, keďže určenie masy BSM sa prejudiciálne posúdi v rámci konania o vyporiadanie BSM, čo potvrdzuje predbežnosť žalovaného nároku.</p> <p>Ústavný súd sa vyjadril aj konkrétne k typu konania, ak bolo predmetom sporu rozhodovanie o určení, či sporné nehnuteľnosti patria do BSM, a to v náleze č. k. IV. ÚS 238/2022-35 zo 6. júla 2022, na ktorého odôvodnenie aj v plnom rozsahu odkazuje. Výsledkom sporu, o aký išlo aj v prejednávanej veci, je teda predbežné ustálenie, že konkrétna vec (nehnuteľnosť) spadá do masy vyporiadavaného BSM. Pri rozhodovaní o trovách konania o určenie, že veci patria do BSM, je preto namieste určenie základnej sadzby tarifnej odmeny advokáta podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky, nie podľa § 10 ods. 2 vyhlášky.</p> <p>K odkazu zúčastnenej osoby na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 583/2013 ústavný súd uvádza, že v označenom rozhodnutí sa zaoberal otázkou hodnoty predmetu sporu v kontexte, či ide o oceníteľný predmet konania, avšak išlo o konanie o určenie vlastníckeho práva (spoluvlastníckeho podielu) na podklade absolútne neplatnej kúpnej zmluvy, nešlo teda o už spomínanú druhú kategóriu sporov, ktorých predmetom nie je definitívne určenie, ale určenie kvázi prejudiciálne.</p> <p>Ústavný súd konštatuje, že otázku základnej sadzby tarifnej odmeny pri výpočte náhrady trov právneho zastúpenia zúčastnenej osobe okresný súd posúdil zjavne v rozpore s účelom vyhlášky, čo vyplynulo z nesprávnej interpretácie a aplikácie jej príslušných ustanovení, navyše jeho rozhodnutie nebolo dostatočne odôvodnené, pretože neodpovedal na konkrétnu argumentáciu sťažovateľky spochybňujúcu účelnosť vynaloženia jednotlivých úkonov právnej služby (početnosť porád právneho zástupcu žalovaného so žalovaným) s poukazom na právnu a skutkovú stránku prejednávanej veci. V okolnostiach veci ide o vadu, ktorá mala vplyv nielen na vecnú správnosť napadnutého uznesenia, ale z ústavného hľadiska jej intenzita indikuje ústavnoprávnu neudržateľnosť. Sumarizujúc už uvedené závery, ústavný súd rozhodol, že napadnutým uznesením došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (výrok 1).</p> <p>Uznesením Okresného súdu z 13. októbra 2022 bolo porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.</p>
<p>použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EŠLP a iných súdov</p>	<p>IV. ÚS 238/2022-35 zo 6. júla 2022, II. ÚS 583/2013</p>
<p>súvisiace právne predpisy</p>	

klúčové slová	trovy konania-náklady konania rozhodnutie-nepreskúmateľnosť rozhodnutie-odôvodnenie
----------------------	---

spisová značka	IV. ÚS 36/2023
populárny názov	Právna istota
sudca spravodajca	Ladislav Duditš
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	12.04.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 36 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 144 ods. 2 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	V situácii, keď dovolací súd v rámci rozhodovania nijako nereaguje na špecifickú procesnú situáciu, súbežnú existenciu dvoch právoplatných rozsudkov odvolacieho súdu v tej istej veci a ktoré si svojimi výrokmi odporujú, nežiaducim spôsobom zasahuje do právnej istoty sťažovateľa, čo zakladá porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie.

<p>skutkový stav a základné fakty</p>	<p>Sťažovateľka sa žalobou podanou na okresnom súde domáhala, aby sa jej žalovaná Slovenská republika, Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky ospravedlnila za výroky vtedajšieho ministra spravodlivosti Slovenskej republiky, zároveň žiadala priznať sumu 3 000 000 Sk ako finančné zadosťučinenie.</p> <p>Okresný súd v poradí druhým rozsudkom z 27. novembra 2014 sťažovateľke vyhovel v časti uverejnenia ospravedlnenia, ďalej jej bola priznaná suma 33 184 eur, vo zvyšku bola žaloba zamietnutá.</p> <p>Na odvolanie žalovanej krajský súd rozsudkom z 15. februára 2017 potvrdil výrok rozsudku okresného súdu o veci samej, výrok o trovách konania zrušil a vec vrátil okresnému súdu.</p> <p>Rozsudok odvolacieho súdu napadla žalovaná dovolaním. Najvyšší súd uznesením zo 17. októbra 2018 dovolaniu vyhovel a zrušil rozsudok odvolacieho súdu vo výroku, ktorým bol potvrdený rozsudok okresného súdu, a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Kasačné uznesenie najvyššieho súdu napadla sťažovateľka ústavnou sťažnosťou, ktorej ústavný súd vyhovel nálezom č. k. II. ÚS 261/2019-48 z 27. augusta 2020, zrušil kasačné uznesenie najvyššieho súdu zo 17. októbra 2018 a vec mu vrátil na ďalšie konanie.</p> <p>Dva dni po podaní ústavnej sťažnosti sťažovateľkou krajský súd na podklade kasačného uznesenia najvyššieho súdu napadnutým rozsudkom z 30. januára 2019 zmenil rozsudok okresného súdu z 27. novembra 2014 tak, že žalobu zamietol.</p> <p>Proti napadnutému rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie odmietol.</p> <p>Sťažovateľka vidí porušenie ňou označených práv v tom, že dovolací súd neidentifikoval existenciu prekážky <i>res iudicata</i>, ktorá vznikla po vydaní zrušujúceho nálezu ústavného súdu č. k. II. ÚS 261/2019-48 z 27. augusta 2020, neprihliadal na právne záväzný právny názor ústavného súdu vyslovený v kasačnom náleze, resp. sa s týmto nálezom žiadnym spôsobom nevysporiadal, rovnako sa argumentačne nevysporiadal ani so závermi nálezu ústavného súdu v obdobnej veci sp. zn. II. ÚS 675/2016.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p><u>K napadnutému rozsudku krajského súdu:</u></p> <p>V prípade sťažovateľky vznikla nežiaduca situácia, keď v čase rozhodovania ústavného súdu popri sebe skutočne existujú dva právoplatné rozsudky odvolacieho súdu. Prvý z nich, ktorým bolo čiastočne vyhovené podanej žalobe, bol najskôr kasačným uznesením najvyššieho súdu zrušený, avšak v dôsledku výroku nálezu ústavného súdu č. k. II. ÚS 261/2019-48 z 27. augusta 2020, ktorým bolo zrušené kasačné uznesenie najvyššieho súdu, sa obnovili jeho právne účinky. Druhý (touto ústavnou sťažnosťou napadnutý) rozsudok odvolacieho súdu, ktorým bola žaloba sťažovateľky zamietnutá pre nedostatok pasívnej vecnej legitímácie žalovanej, bol vydaný ako dôsledok zrušujúceho uznesenia najvyššieho súdu ešte v čase, keď ústavný súd nerozhodol o zrušení kasačného uznesenia najvyššieho súdu.</p> <p>Takýto právny stav je neakceptovateľný, pretože porušuje princíp právnej istoty ako súčasť práva na spravodlivé súdne konanie (IV. ÚS 588/2021), princíp legitímnych očakávaní strán sporu, popiera základnú zásadu civilného konania <i>ne bis in idem</i> (nie dvakrát o tej istej veci) a na ňu naviazanú procesnú prekážku <i>res iudicata</i>, čím porušuje základné právo na súdnu ochranu, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie (výrok 1), a preto bolo zároveň nevyhnutné zrušiť napadnutý (v poradí druhý) rozsudok odvolacieho súdu. Jeho zrušením sa obnoví procesnoprávny stav, ktorý nastal v dôsledku nálezu ústavného súdu č. k. II. ÚS 261/2019-48 z 27. augusta 2020.</p>

	<p>Je potrebné poznamenať, že krajský súd pri vydávaní napadnutého rozsudku konal v intenciách v tom čase ešte právoplatného kasačného uznesenia najvyššieho súdu, teda konal zákonným spôsobom, čo ústavný súd zohľadnil pri priznávaní nároku na náhradu trov konania. Existenciu prekážky <i>res iudicata</i> v dôsledku obnovenia účinkov prvého rozsudku krajského súdu mal možnosť zistiť až najvyšší súd rozhodujúci o dovolaní proti napadnutému rozsudku krajského súdu.</p> <p><u>K napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu:</u></p> <p>Rovnako ako napadnutý rozsudok krajského súdu, aj napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, ktoré nadväzuje na toto ústavne neakceptovateľné rozhodnutie, nežiaducim spôsobom zasahuje do právnej istoty sťažovateľky, čo zakladá porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie. Z rovnakých dôvodov bolo nevyhnutné zároveň zrušiť napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, ktorého predmetom bol dovolací prieskum ústavným súdom zrušovaného rozsudku odvolacieho súdu.</p> <p>Zásadným problémom, ktorý ústavný súd identifikoval bolo, že dovolací súd nijako nereagoval na procesnú situáciu, ktorá vznikla v dôsledku kasačného nálezu ústavného súdu č. k. II. ÚS 261/2019-48 z 27. augusta 2020. Ten bol najvyššiemu súdu doručený 11. septembra 2020, teda v čase, keď už prebiehalo konanie o dovolaní sťažovateľky. Najvyšší súd vydal napadnuté uznesenie až 28. apríla 2022, teda v čase, keď už boli obnovené účinky spojené s právoplatnosťou skoršieho rozsudku odvolacieho súdu, čo znamenalo súbežnú existenciu dvoch právoplatných rozsudkov odvolacieho súdu v tej istej veci, ktoré si svojimi výrokmi odporujú. Práve druhý rozsudok krajského súdu bol v tom čase predmetom prieskumu najvyššieho súdu, ktorý túto špecifickú procesnú situáciu žiadnym spôsobom nezohľadnil, pričom ju zrejme ani nepostrehol. Z objektívneho pohľadu však najvyšší súd mohol a mal novú procesnú situáciu vyriešiť.</p> <p>Ústavný súd nálezom rozhodol, že rozsudkom krajského súdu z 30. januára 2019 a uznesením najvyššieho súdu z 28. apríla 2022 bolo porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EStP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	<p>res iudicata (prekážka veci rozsúdenej)</p> <p>dovolanie-dovolacie konanie</p> <p>právna istota-predvídateľnosť práva</p>

spisová značka	IV. ÚS 44/2023
populárny názov	Vylúčenie sudcu z rozhodovania
sudca spravodajca	Ivan Fiačan
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	30.03.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	<p>Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1</p> <p>Ústava Slovenskej republiky čl. 48 ods. 1</p> <p>Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1</p> <p>zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov</p>

analytická právna veta	V prípade existencie dôvodov na vylúčenie sudcu z rozhodovania a konania vo veci právna úprava nerozlišuje, či sa daná vec týka rozhodovania v merite alebo ide o procesné rozhodnutie. Trestný poriadok v jeho § 31 nevymedzuje, pri ktorých typoch konania je potrebné vzniesť námietku zaujatosti pre pomer k účastníkovi konania alebo k prejednávanej veci. Na prvý pohľad sa môže zdať, že rozhodnutím o odňatí a prikázaní veci sa rieši „technicko-procesná“ otázka miestnej príslušnosti konajúceho súdu, ktorá by mohla v porovnaní s rozhodovaním o meritórnych otázkach vyznievať menej významne. Ústavný súd však pripomína, že delegácia trestnej veci znamená zásah do základného práva byť odňatý zákonnému sudcovi v zmysle čl. 48 ods. 1 ústavy a je opatrením výnimočným, pre ktoré, ak má byť daný zásah ústavne akceptovateľný, musia existovať vážne dôvody.
skutkový stav a základné fakty	<p>Prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry podal na Okresnom súde Trenčín obžalobu na sťažovateľku pre zločin vydierania spáchaný účastníctvom. Následne podal prokurátor na Okresnom súde Trenčín návrh na odňatie tejto trestnej veci a jej prikázanie inému trestnému súdu podľa § 23 Trestného poriadku.</p> <p>Najvyšší súd napadnutým uznesením prokurátorovi vyhovel, trestnú vec odňal Okresnému súdu Trenčín a prikázal ju na rozhodnutie Okresnému súdu Trnava. Najvyšší súd dospel k záveru, že v prejednávanej veci budú základné zásady trestného konania lepšie zabezpečené práve prostredníctvom Okresného súdu Trnava.</p> <p>Proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje, že dôvody, na základe ktorých najvyšší súd rozhodol o odňatí a prikázaní veci Okresnému súdu Trnava, sčasti neexistujú a sčasti nie sú dôležité pre taký významný zásah do jej ústavného práva byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi garantovaného čl. 48 ods. 1 ústavy.</p>
z odôvodnenia	<p>V posudzovanej veci je nesporným faktom, že jedným z členov senátu 3T najvyššieho súdu, ktorý rozhodoval o návrhu prokurátora na odňatie a prikázanie veci inému súdu, bola sudkyňa Ivetta Macejková. Vec sťažovateľky bola senátu 3T pridelená náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov schválených ministerstvom spravodlivosti pod sp. zn. 3Ndt 31/2021, pričom v súlade s rozvrhom práce najvyššieho súdu pre rok 2021 v znení opatrenia č. 17 boli ďalšími členmi senátu sudca Peter Kaňa a sudkyňa Jana Serbová ako predsedníčka senátu.</p> <p>Zo spisového materiálu, ako aj z vyjadrenia najvyššieho súdu vyplýva, že sudkyňa Ivetta Macejková sama nepodala v zmysle § 32 ods. 1 Trestného poriadku oznámenie o zaujatosti proti sťažovateľke, aj keď v minulosti pri rozhodovaní v inej trestnej veci tak učinila. Konkrétne v oznámení o zaujatosti z marca 2020 sudkyňa Ivetta Macejková uviedla, že sťažovateľku pozná niekoľko rokov, počas ktorých sa v rámci plnenia pracovných povinností veľmi často stretávali na oficiálnych i polooficiálnych príležitostiach, tykajú si. Ďalej uviedla, že „subjektívne sa cítim zaujatá a teda nie som schopná vo veci rozhodovať nestranné. S poukazom na hore uvedené, z hľadiska objektívneho, sa navyše môžu uvedené skutočnosti javiť v očiach verejnosti ako okolnosti spochybňujúce moju nestrannosť. Som presvedčená, že bolo mojou povinnosťou oznámiť vyššie uvedené skutočnosti.“. Na základe tohto oznámenia najvyšší súd uznesením sp. zn. 2 Ndt 10/2020 vylúčil sudkyňu Ivettu Macejkovú z vykonávania úkonov v trestnej veci sťažovateľky ako obvinenej, pričom konštatoval „existenciu oprávnených pochybností v súvislosti s objektívnou, ako aj subjektívnou kvalitou nestrannosti a nezaujatosti“ a práve existencia ústretového, aj keď výlučne intenzívneho pracovného vzťahu k sťažovateľke založila dôvody, ktoré jednoznačne vzbudzovali pochybnosti o jej nezaujatosti.</p> <p>Vo vzťahu k tejto argumentácii ústavný súd konštatuje, že ak existuje alebo existoval medzi sudkyňou Ivettou Macejkovou a obvinenou blízky pracovný alebo kolegiálny vzťah, je potrebné na túto skutočnosť upozorniť pred začatím konania a vyhodnotiť ju zo všetkých hľadísk, ktoré by mohli nestrannosť</p>

spochybníť (III. ÚS 39/2021, II. ÚS 300/2021).

Pokiaľ najvyšší súd tvrdí, že ak bol sudca vylúčený z vykonávania úkonov v jednej trestnej veci, neznamená to automaticky jeho vylúčenie v ďalších trestných veciach toho istého obvineného (obžalovaného), ústavný súd uvádza, že sa týmto stanoviskom stotožňuje. Zároveň však ústavný súd pripomína, že takémuto záveru musí predchádzať proaktívny prístup sudcu spočívajúci v podaní oznámenia zaujatosti tak, ako to ostatne predvída Trestný poriadok v jeho § 32 ods. 1.

V okolnostiach prípadu je nepochybné, že v čase rozhodovania najvyššieho súdu s ohľadom na zásadu iura novit curia musela sudkyňa Ivetta Macejková disponovať znalosťou, že v zmysle § 31 ods. 1 Trestného poriadku je sudca vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania pre pomer k sťažovateľke ako obvinenej. Túto skutočnosť umocňuje fakt, že len rok a pol pred rozhodovaním o návrhu prokurátora na delegáciu veci sudkyňa Ivetta Macejková v konaní o inej trestnej veci sťažovateľky sama oznámila vlastnú zaujatosť a následne aj bola vylúčená z vykonávania úkonov.

Ústavný súd v tomto smere prisvedča názoru najvyššieho súdu, že vylúčenie z vykonávania úkonov trestného konania je potrebné vyhodnocovať autonómne a osobitne v každej veci. Tomuto postupu však v prejednávanej veci mala pristúpiť podmienka, aby sudkyňa Ivetta Macejková sama podala oznámenie o zaujatosti pre pomer k sťažovateľke alebo by bola sťažovateľka vopred včas oboznámená so zložením senátu, ktorý bude o návrhu na odňatie a prikázanie veci rozhodovať. Ak by k opomenutiu, čo sa týka oznámenia dôvodov možnej zaujatosti, nedošlo, mohol najvyšší súd posúdiť a vyhodnotiť možnú zaujatosť sudkyne a rozhodnúť o jej (ne)vylúčení v prípade jej účasti na prejednávaní návrhu prokurátora o delegácii.

Podľa názoru ústavného súdu sa v právnom štáte oprávnene očakáva, že v každej veci bude rozhodovať nestranný sudca tak zo subjektívneho, ako aj z objektívneho hľadiska. Ústavný súd však konštatuje, že v prípade, keď sťažovateľka nebola oboznámená so zložením senátu najvyššieho súdu a nemohla namietat zaujatosť členov senátu, ako aj v dôsledku absencie oznámenia zaujatosti zo strany sudkyne Ivety Macejkovej, aj napriek tomu, že v minulosti sama vyhlásila, že sa proti sťažovateľke cíti subjektívne zaujatá, ani nemohlo dôjsť k reálnemu posúdeniu jej možnej zaujatosti z hľadiska subjektívneho i objektívneho, a teda k vyhodnoteniu spôsobilosti sudkyne Ivety Macejkovej rozhodovať v danej veci nestranne a nezávisle.

Na už uvedené nemá podľa ústavného súdu vplyv ani argument najvyššieho súdu o tom, že sťažovateľka nenamietala už skôr, že členkou senátu 3T, ktorý vydal napadnuté uznesenie, bola aj sudkyňa Ivetta Macejková, ale až v ústavnej sťažnosti. K tejto námietke ústavný súd uvádza, že o návrhu prokurátora na odňatie a prikázanie veci, ktorý bol najvyššiemu súdu predložený 22. septembra 2021, rozhodoval najvyšší súd na neverejnom zasadnutí v zmysle § 301 a nasl. Trestného poriadku 29. septembra 2021. Sťažovateľka sa vzhľadom na túto skutočnosť a rýchle vydanie napadnutého uznesenia nemala možnosť dozvedieť zloženie senátu (s výnimkou prípadného získania informácií z verejne prístupných zdrojov), a teda jej nemôže byť na ťarchu, že nevzniesla námietku zaujatosti už pred rozhodovaním o delegácii jej trestnej veci. Iný záver by mohol viesť k tomu, že by sa od účastníkov konania očakávalo podávanie tzv. preventívnych námietok zaujatosti. Navyše, ústavný súd dodáva, že podľa dožiadaných informácií sťažovateľke bolo napadnuté uznesenie najvyššieho súdu doručované Okresným súdom Trnava až s obžalobou a výzvou na vykonanie dôkazov a predvolaním na termín hlavného pojednávania 2. augusta 2022.

Najvyšší súd navyše vo svojom vyjadrení poukazuje na rozdielnosť trestných vecí sťažovateľky, teda že v prvom prípade išlo o rozhodovanie o merite veci

(väzba), zatiaľ čo v posudzovanej veci išlo o návrh na delegáciu veci. Z tohto dôvodu sudkyňa Iveta Macejková neoznámila svoju zaujatosť.

K tomuto argumentu ústavný súd uvádza, že v prípade existencie dôvodov na vylúčenie sudcu z rozhodovania a konania vo veci právna úprava nerozlišuje, či sa daná vec týka rozhodovania v merite alebo ide o procesné rozhodnutie. Trestný poriadok v jeho § 31 nevymedzuje, pri ktorých typoch konania je potrebné vzniesť námietku zaujatosti pre pomer k účastníkovi konania alebo k prejednávanej veci. Na prvý pohľad sa môže zdať, že rozhodnutím o odňatí a prikázaní veci sa rieši „technicko-procesná“ otázka miestnej príslušnosti konajúceho súdu, ktorá by mohla v porovnaní s rozhodovaním o meritórných otázkach vyznievať menej významne. V rámci už predostrenej argumentácie však ústavný súd pripomína, že delegácia trestnej veci znamená zásah do základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi v zmysle čl. 48 ods. 1 ústavy a je opatrením výnimočným, pre ktoré, ak má byť daný zásah ústavne akceptovateľný, musia existovať vážne dôvody, čo ostatne potvrdzuje aj sám najvyšší súd v napadnutom uznesení, keď hovorí o výnimočnosti takého opatrenia (s. 4, tretí odsek). V tejto súvislosti ústavný súd dodáva, že základné práva a slobody nemožno porovnávať z hľadiska dôležitosti alebo významnosti, kde by jedno právo malo prednosť pred druhým. Naopak, základné práva a slobody sú navzájom rovnocenné. Koncepcia materiálneho právneho štátu vylučuje vytvorenie „hierarchie“ základných práv a slobôd, v ktorej by sa jednému základnému právu alebo slobode priznal väčší význam, než aký má iné základné právo alebo sloboda (PL. ÚS 22/06). Z tohto pohľadu teda názor najvyššieho súdu nemôže považovať ústavný súd za relevantný.

Ústavný súd uvádza, že už uvedené skutočnosti môžu v rámci aplikácie testu nestrannosti z objektívneho hľadiska vzbudiť legitímne pochybnosti o nestrannosti sudkyne Ivety Macejkovej, najmä vzhľadom na predchádzajúce oznámenie uvedenej sudkyne o vlastnej zaujatosti proti sťažovateľke v inej trestnej veci sťažovateľky a naň nadväzujúce vylúčenie sudkyne z konania a rozhodovania.

Proaktívne neoznámenie možného vylúčenia sudkyne Ivety Macejkovej z vykonávania úkonov trestného konania pre možnú zaujatosť, právne významný možný pomer sudkyne k sťažovateľke ako obvinenej v prejednávanej veci, ako aj objektívna nemožnosť sťažovateľky namietat' prípadnú zaujatosť sudkyne Ivety Macejkovej v konaní o odňatí a prikázaní jej trestnej veci pred najvyšším súdom majú podľa ústavného súdu značnú relevanciu. Popísané skutočnosti sú takej povahy a intenzity, že objektívne vyvolávajú pochybnosti o nestrannosti sudkyne Ivety Macejkovej nielen u sťažovateľky, ale aj u akéhokoľvek nestranného pozorovateľa, čo môže viesť až k strate dôvery občanov v spravodlivosť. Toto zdanie je z ústavného hľadiska neprípustné a je v rozpore s už spomínanou zásadou obsiahnutou v judikatúre EŠLP, podľa ktorej spravodlivosť musí byť nielen vykonaná, ale musí byť vidieť, že je vykonaná.

S ohľadom na uvedené ústavný súd uzatvára, že ak vo veci sťažovateľky rozhodovala sudkyňa, u ktorej možno mať pochybnosti o jej nestrannosti, takýmto uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Keďže ústavný súd vyslovil porušenie označených práv sťažovateľky napadnutým uznesením najvyššieho súdu, bolo potrebné pre dovŕšenie ochrany porušených práv sťažovateľky využiť aj právomoc podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, resp. podľa § 133 ods. 2 zákona o ústavnom súde, a preto ústavný súd napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušil (bod 2 výroku tohto nálezu). Najvyšší súd bude v ďalšom konaní opätovne rozhodovať o návrhu prokurátora o odňatí a prikázaní trestnej veci sťažovateľky v senáte, ktorého zloženie nebude vyvolávať žiadne pochybnosti o nezáujatosti pre pomer k sťažovateľke a/alebo k prejednávanej veci.

	<p>Pokiaľ ide o námietku sťažovateľky týkajúcu sa meritórneho preskúmania napadnutého uznesenia o odňatí jej trestnej veci Okresnému súdu Trenčín a príkazanie Okresnému súdu Trnava, ktorým malo byť podľa jej názoru porušené právo nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi v zmysle čl. 48 ods. 1 ústavy, ústavný súd dospel k záveru, že akékoľvek vyjadrenia ústavného súdu v tomto smere by boli predčasné. Vzhľadom na to, že ústavný súd zrušil sťažovateľkou napadnuté uznesenie najvyššieho súdu z dôvodu porušenia práva sťažovateľky na nestranného sudcu, ako aj vzhľadom na skutočnosť, že senát najvyššieho súdu bude o návrhu prokurátora na delegáciu sťažovateľkinej veci rozhodovať opätovne v novom zložení, ktoré bude rešpektovať závery ústavného súdu obsiahnuté v tomto náleze, je predčasné, aby ústavný súd vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu posudzoval aj námietku sťažovateľky smerujúcu k spochybneniu dôvodnosti delegácie trestnej veci sťažovateľky. Z tohto dôvodu ústavný súd v tejto časti ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyhovel.</p> <p>Ústavný súd nálezom rozhodol, že uznesením najvyššieho súdu z 29. septembra 2021 bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p>
použitie odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESLP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	delegácia sudca-nezávislosť sudca-vyhlásenie o predpojatosti sudca-nestrannosť

Spracovalo Analytické oddelenie Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.